

Bildande av naturreservatet Gurpe, Kräklingbo socken, Gotlands kommun

Beslut

Med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken beslutar länsstyrelsen att förklara det område som avgränsats med heldragen svart linje på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat (nedan även kallat reservat). Naturreservatet har den avgränsning som framgår av bifogad karta och med de gränser som slutligen utmärks i fält.

Reservatets namn ska vara Gurpe.

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet beslutar länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5 och 6 §§ miljöbalken med mera att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet. Länsstyrelsen beslutar om föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden (A-föreskrifter) samt föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om vad ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktas att tåla (B-föreskrifter).

Länsstyrelsen fastställer i enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken med mera bifogad skötselplan, bilaga 2, för naturreservatets långsiktiga vård.

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

Uppgifter om naturreservatet

<i>Namn</i>	Gurpe
<i>Kommun</i>	Gotland
<i>Län</i>	Gotland
<i>Lägesbeskrivning</i>	Cirka 2,5 km väster om Kräklingbo kyrka, cirka 400 m söder om gården Gurpe, se översiktskarta
<i>Koordinat för mittpunkt (Sweref 99)</i>	N 6373221, E 719938

<i>Fastigheter</i>	Kräklingbo Gurpe 1:13
<i>Ägarförhållanden</i>	Naturvårdsverket
<i>Areal</i>	20 hektar varav 13,9 hektar produktiv skogsmark
<i>Nyttjanderätter m.m.</i>	Ledningsrätt för starkström till förmån för Gotland Othem Cementen 3. Rättighet 09-ROM-454.1 Nyttjanderätt för jakt 1 juli 2022-30 juni 2025. Dnr 512-2709-22. Dikningsföretag/markavvattningsföretag: Gurpe dikningsföretag av år 1937

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet Gurpe är att bevara biologisk mångfald samt vårda och bevara värdefulla naturmiljöer.

- Utveckla, bevara och vårda en skogsmosaik, med inslag av ädellövträd och öppna alvar, med en artrik flora och fauna och en gynnsam hydrologi knuten till områdets miljöer.
- Området ska bidra till att upprätthålla gynnsam bevarandestatus på biogeografisk nivå för naturtyperna nordiskt alvar (6280), karsthällmarker (8240), trädklädd betesmark (9070).
- Strukturer som gamla träd, solbelysta träd, gläntor, senvuxna träd, gamla hasselbuskar, stående och liggande död ved, blandad trädslagsammansättning, hålträd och artrik betespräglad och kalkberoende flora, öppna alvar, grusalvar och exponerade karsthällmarker, ska förekomma i en omfattning som är gynnsam för områdets naturtyper samt typiska och rödlistade arter.
- Reservatet ska erbjuda livsmiljö för den flora och fauna som är typisk för de ovan nämnda naturtyperna.

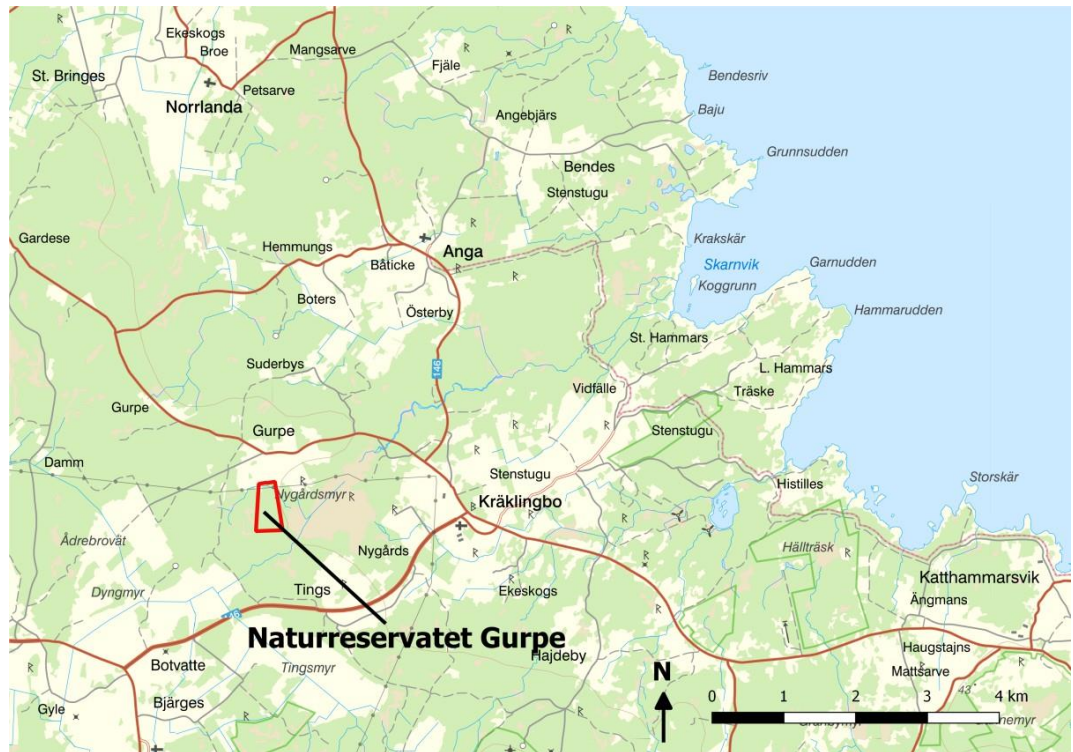
Syftet med naturreservatet är också att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer tillgodose behov av områden för friluftslivet.

- Besökare ska kunna se, uppleva och få kunskap om områdets typiska livsmiljöer och arter.

Syftet ska uppnås genom:

- Extensivt bete.
- Naturvårdsinriktade röjningar och huggningar, löpande vid behov.
- Anordningar och åtgärder för områdets besökare, till exempel informationsskyltar och stängselgenomgångar.

Översiktskarta

© Lantmäteriet, Länsstyrelsen

Skälen för beslutet

I området förekommer barrskogar på kalkrik mark med tydlig betesprägel, kalkgräsmarker, nordiska alvar med utvecklade karsthällmarker. Skogen vid Gurpe har ett kulturhistoriskt värde då den uppvisar ett hävdpräglat fältskikt och en luckig trädstruktur. Det långvariga nyttjandet av skogen för bete har satt kulturspår i form av hävdgynnade arter såsom svinrot, ängsvädd och gullviva. Det finns även en ädellövskog med hassellund, liksom inslag av trädklädd myr. Miljöerna har höga naturvärden, med förekomst av rödlistade och hotade arter. Reservatet ligger i ett större sammanhängande skogsområde och omges av ytterligare värdefulla oskyddade skogskärnor med kalkbarrskog, trädklädd myr och alvarmosaik.

- Området hyser en stor andel skog med höga naturvärden
- Området innehåller flera prioriterade naturtyper.
- Området hyser flera rödlistade arter.
- Området hyser en lövlund som är klassad som nyckelbiotop.

Beslutet är en del av att uppfylla den av regeringen antagna strategin för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Denna strategi är Sveriges svar på hur vi ska

bidra till att uppfylla den strategiska planen inom konventionen om biologisk mångfald, målen i EU:s strategi för biologisk mångfald samt målen i vårt nationella miljömålsarbete.

Tabell 1. Prioriterade bevarandevärden

<i>Naturtyper</i>	Nordiskt alvar (6280), karsthällmarker (8240), trädklädd betesmark (9070).
<i>Strukturer och funktioner</i>	Betespräglad skog, öppna alvar, karstsprickor, grusalvar med uppfrysningsfenomen, hävdgynnad flora, kontinuitet av gran, tall, ädellövträd samt solitärt stående, solbelysta träd av olika trädslag, stående och liggande död ved.
<i>Arter</i>	<ul style="list-style-type: none">• Rosetteheppia och andra lavar knutna till grusalvar med uppfrysningsfenomen.• Kärlväxter, lavar och insekter knutna till alvarmosaik och karst till exempel backtimjan, grusslok, solvända, kattfot, sexfläckig bastardsvärmare.• Lavar knutna till gamla ädellövträd, till exempel ädellav, mörk kraterlav och blemlavsklotter.• Lavar, svampar och insekter knutna till gamla barrträd, till exempel reliktbock, kattfotslav och liten spiklav.• Kärlväxter och insekter knutna till hävdade gräsmarker, till exempel svinrot, slätterfibbla, kärrknipprot, ängsvädd, blodtopp, sexfläckig bastardsvärmare.

Föreskrifter

A Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver vad som i övrigt gäller är det förbjudet att inom reservatet:

1. uppföra eller utföra byggnad eller anläggning,
2. anlägga väg,
3. dra fram mark- eller luftledning,
4. gräva, schakta, fylla ut, spränga, borra, orsaka körskador eller på annat motsvarande sätt påverka mark eller block,
5. anordna upplag,
6. dika, dikesrensa, dämna eller utföra annan åtgärd som påverkar områdets hydrologi.
7. avverka, upparbeta eller bortföra levande eller dött träd eller buske eller

- utföra annan skogsbruksåtgärd,
8. tillföra växtnäringsämne eller använda kemiskt eller biologiskt bekämpningsmedel,
 9. avsiktligt införa såväl främmande som inhemsk växt-, svamp-, eller djurart, t.ex. plantera in träd, så in blommor eller insådd av vallfrö, spannmål eller andra grödor,
 10. använda avmaskningspreparat på betesdjur då de uppehåller sig inom reservatet, annat än vid skriftlig rekommendation från veterinär,
 11. tillskottsutfodra betesdjuren då de uppehåller sig inom reservatet, annat än tillfällig (högst två veckor) övergångsutfodring vid utsläpp och installning,
 12. det är förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd uppföra eller flytta jakttom.

Föreskrifterna ovan (A) ska inte utgöra hinder för:

- a) förvaltaren, eller den som förvaltaren utser, att utföra de åtgärder som framgår av föreskrifterna enligt 7 kap 6 § miljöbalken nedan,
- b) rättighetshavare till kraftledningar och jordkablar att utföra underhåll, ersättning och borttagande av befintlig ledning inom samma område med försiktighet och på så sätt att så lite skador som möjligt på mark och hydrologi uppstår. Vid planerat arbete ska förvaltaren informeras innan åtgärden sker. Vid akuta åtgärder ska förvaltaren informeras snarast möjligt.
- c) för markavvattningsföretaget Gurpe dikningsföretag av år 1937 att fullfölja sitt syfte. Förvaltaren ska informeras innan åtgärder sker. Markavvattningsföretagets position i förhållande till reservatet framgår av beslutskartan i bilaga 1.
- d) att kultur- och fornlämningar i området vårdas och synliggörs.

B Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om vad ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktas att tåla

1. röjning och uppmärkning av reservatsgränsen,
2. uppsättning och underhåll av skyltar med information om reservatet,
3. betesdrift eller annan hävd (inklusive uppförande och underhåll av stängsel, grindar och stängselgenomgångar) inom området,
4. natur- och kulturvårdsinriktad röjning, plockhuggning, luckhuggning och hamling, i varierande omfattning utifrån markens kulturprägel,
5. veteranisering* av träd,
6. användning av nödvändiga beprövade metoder i syfte att bekämpa organismer, exempelvis invasiva arter, som kan orsaka allvarliga skador på naturvärdena i reservatet
7. användning av nödvändiga beprövade skötselmetoder i syfte att bevara naturvärden och kompensera för förlust av naturvärden som hotas av organismerna som omfattas av föreskrift 6,
8. vid behov, rensning av bryan i nordöstra delen av reservatet enligt beslutskarta,
9. vid behov, borring av brunn för vatten till betesdjur
10. hydrologisk restaurering, till exempel genom att diken läggs igen och övriga

dämmande åtgärder som sker i syfte att i möjligaste mån återskapa den hydrologi som fanns inom den mark som omfattas av reservatet innan området dikades ut**

11. stättor, grindar eller andra anordningar som möjliggör att allmänheten har tillgång till området,
12. undersökning och dokumentation av mark, vegetation samt växt- och djurliv i uppföljningssyfte.

* Veteranisering innebär att trädet skadas så att det åldras i förtid.

** Diket i norra delen av reservatet omfattas av dikningsföretag och regleras av en vattendom. Vid hydrologisk restaurering kan vattendomen behöva omprövas. Enligt 11 kap. 9 § miljöbalken gäller anmälnings- eller tillståndsplikt för att bedriva vattenverksamhet som riskerar att påverka annans mark. Läs mer om detta under rubriken Upplysningar längre ned i detta beslut.

Beskrivning av ärendet

Ärendets beredning

Områdets höga naturvärden uppmärksammades år 2011 i samband med försäljning av fastigheten Kräklingbo Gurpe 1:13. Naturvårdsverket förvärvade fastigheten genom köp på öppna marknaden. 2014 förvärvades även den intilliggande fastigheten Kräklingbo Gurpe 1:31 som reglerades till Kräklingbo Gurpe 1:13.

Förslaget till beslut och skötselplan skickades på remiss till berörda mellan 29 maj och 28 juni 2024. Nedan redogörs för inkomna synpunkter och hur de behandlats.

Redogörelse av inkomna synpunkter på beslut och skötselplan

GEAB

GEAB framför att undantag b) till A-föreskrifterna för innehavare för ledningsrätt behöver formuleras om. Deras ledningsrätt är 25 m bred och innebär både rättigheter och skyldigheter som följer med ledningsrätten.

GEAB öppnar upp för samtal eller separat avtal som reglerar röjning av kalkgräsmarken under ledningsgatan.

Länsstyrelsens bemötande

Länsstyrelsen har formulerat om undantaget i enlighet med det förslag som GEAB lämnat, för att inte i onödan försvåra för GEAB att utföra de åtgärder som ledningsrätten innebär.

Region Gotland

Förslaget om bildande av naturreservatet Gurpe tillstyrks. Det föreslagna naturreservatet ligger inom område som för den fördjupade översiktsplanen för Östergarnslandet och Katthammarsvik är utpekade som kärnområde för upplevelse, bevarande och skydd av pågående markanvändning.

Ca 400 m väster om gränsen finns ett utpekad bebyggelseområde. Likaså finns ett område ca 150 m norr om gränsen som är utpekad som kompletteringsområde för bebyggelse i den fördjupade översiktsplanen. I granskningsförslaget till

översiktsplanen Gotland 2040 så är bebyggelseområdet i den fördjupade översiktsplanen fortsatt utpekad för sammanhängande bostadsbebyggelse.

Beslut och föreskrifter tillvaratar i tillräcklig utsträckning såväl rättighetsinnehavares intressen samt allmänna intressen, särskilt kopplat till allemansrätt då inga inskränkningar riktade till allmänheten förslås samt i förhållande till riksintresset för rörligt friluftsliv.

Region Gotland saknar den inledande texten under ”B-föreskrifter” som gör det svårutläst vad föreskrifterna tillåter eller förbjuder.

Länsstyrelsens bemötande

Länsstyrelsen tackar för informationen och inför hjälptext under föreskrifterna.

Skogsstyrelsen

Skogsstyrelsen förordar att det föreslagna området får ett permanent skydd som naturreservat. Området skogar har höga natur- kultur- och sociala värden vilket väl motiverar att området skyddas som naturreservat.

Länsstyrelsens bemötande

Inget bemötande krävs.

SGU

Sveriges geologiska undersökning, SGU avstår från att yttra sig i ärendet.

Länsstyrelsens bemötande

Inget bemötande krävs.

Uppsala universitet

Uppsala universitet avstår från att yttra sig på grund av alltför kort remisstid.

Länsstyrelsens bemötande

Inget bemötande krävs.

Naturskyddsföreningen Gotland

Förslaget att bilda naturreservat på det aktuella området med tillhörande skötselplan är väl motiverat och utformat. Området hyser utan tvivel höga naturvärden. För att dessa ska bibehållas och utvecklas krävs skötsel i enlighet med vad som formulerats i förslaget till skötselplan.

Vad gäller betet med lättare betesdjur är det viktigt att det utformas på ett klokt sätt. Fel typ av djur och fel betestryck vid fel tidpunkt under säsongen kan snarare föröda naturvärden än höja dem.

Naturskyddsföreningen stödjer den del i förslaget som anger att området inte bör göras mer besöksvänligt än vad det är.

Föreningen önska att reservatet på sikt utökas österut, fram till Nygårdsmyr.

Länsstyrelsens bemötande

Planeringen av betesdjur och betestryck görs av reservatets förvaltare (Länsstyrelsen). Det är önskvärt att betet följs upp och att betestrycket justeras vid behov.

Tillgänglighet för besökare. Bedömningen om vilka åtgärder som kan planeras för besökare kan komma att förändras med myndighetens uppdrag och ekonomiska ramar.

Länsstyrelsen delar föreningens önskemål om utökat skydd österut och runt Nygårdsmyr. Nygårdsmyr är ett Natura 2000-område och är därför prioriterat för formellt skydd enligt 16 § Förordningen om områdesskydd. Länsstyrelsen ska vidta de åtgärder som behövs eller är lämpliga med hänsyn till det skyddsintresse som föranlett att området blivit Natura 2000. Länsstyrelsen ska särskilt bevaka att en gynnsam bevarandestatus bibehålls eller återställs för berörda livsmiljöer och arter samt vidta åtgärder för att förhindra att den livsmiljö eller de livsmiljöer som avses att skyddas i området försämras, och att den art eller de arter som avses att skyddas i området utsätts för en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet i området av arten eller arterna. Reservatsbildning bygger till stora delar på frivillighet från markägare, och för att lyckas krävs att det också finns handläggningsresurser för arbetet på Länsstyrelsen.

Gotlands Botaniska Förening

Gotlands Botaniska förening GBF tillstyrker bildandet av Gurpe naturreservat. Föreningen anser att det närliggande skiftet österut på sikt bör avsättas som naturreservat och på så sätt sammanbinda Gurpe med Nygårdsmyrs naturreservat. Gurpe och intilliggande skiften har historiskt utgjort en helhet.

Föreningen bedömer att reservatet utgörs av stora delar av de enligt Art- och Habitatdirektivet prioriterade naturtyperna alvar och taiga. Flera rödlistade och

/eller fridlysta arter har noterats. Förekomst av dagfjärilarna apollofjäril, svartfläckig blåvinge och dårgräsfjäril (som också är upptagna i Art- och habitatdirektivet) bör undersökas eftersom miljöerna i det blivande reservatet hyser goda förutsättningar för alla dessa fjärilar eftersom larvens värdväxt finns med rika förekomster i reservatet (vit fetknopp, backtimjan respektive lundstarr).

Föreningen stödjer att området betas med inte alltför tunga djurslag. Föreningen anser att får bör undvikas då det visat sig att fårbete kan minska antalet fruktkroppar av svamp drastiskt.

Föreningen stödjer förslaget att alvarmarker röjs från allt för täta bestånd av buskar. Det är dock viktigt att det fortsatt förekommer en vindskyddande mosaik

som gynnar svartfläckig blåvinge, vilken rimligen bör förekomma inom området. Vidare skriver föreningen att skötselplanen tycks vara väl genomtänkt.

Föreningen lämnar en artlista på noterade arter inom det blivande naturreservatet.

Länsstyrelsens bemötande

Länsstyrelsen delar föreningens önskemål om utökat skydd österut och runt Nygårdsmyr. Nygårdsmyr är ett Natura 2000-område och är därför prioriterat för formellt skydd enligt 16 § Förordningen om områdesskydd. Länsstyrelsen ska vidta de åtgärder som behövs eller är lämpliga med hänsyn till det skyddsintresse som föranlett att området blivit Natura 2000. Länsstyrelsen ska särskilt bevaka att en gynnsam bevarandestatus bibehålls eller återställs för berörda livsmiljöer och arter samt vidta åtgärder för att förhindra att den livsmiljö eller de livsmiljöer som avses att skyddas i området försämras, och att den art eller de arter som avses att skyddas i området utsätts för en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet i området av arten eller arterna. Reservatsbildning bygger till stora delar på frivillighet från markägare, och för att lyckas krävs att det också finns handläggningsresurser för arbetet på Länsstyrelsen.

Planeringen av betesdjur och betestryck görs av reservatets förvaltare (Länsstyrelsen). Det är önskvärt att betet följs upp och att betestrycket justeras vid behov. Även röjningsinsatserna planeras av förvaltaren.

Länsstyrelsen tackar för artnoteringarna.

Motiv till skyddsformen naturreservat

Länsstyrelsen har bedömt att det är ett angeläget allmänt intresse att naturreservatet Gurpe, med dess arter och livsmiljöer, bevaras och främjas långsiktigt. Området ligger i och intill utpekade värde-trakter för kalkbarrskogar och våtmarker. Platsen består av en skoglig värdekärna med trädklädd betesmark, nordiskt alvar, karsthällmarker, kalkgräsmarker och ädellövsmiljöer med mycket höga naturvärden. Se vidare under rubriken "Skälen för beslutet". För att uppnå detta krävs skötsel i olika utsträckning i Gurpes naturmiljöer. Skogsbruk skulle

påverka områdets naturvärden starkt negativt.

Motivering av föreskrifterna

A-föreskrifter

Föreskrift 1–7 syftar till att förhindra fysisk skada på framför allt mark och berg, skog och vegetation samt hydrologi. Åtgärderna som förbjuds bedöms kunna orsaka så stor skada på och förändring av naturmiljön att den biologiska mångfalden påverkas negativt.

Föreskrift 8 syftar till att förhindra att den naturliga och artrika flora och fauna som finns i området påverkas negativt av den skadliga inverkan som bekämpningsmedel och växtnäringsämnen har.

Föreskrift 9 syftar till att förhindra att den naturliga och artrika flora och fauna som finns i området, med dess lokala genetiska material, slås ut eller förändras negativt på grund av införsel av arter utifrån.

Föreskrift 10 syftar till att minimera risk för skada på områdets lägre fauna i samband med avmaskning av betesdjur.

Föreskrift 11 syftar till att skydda områdets kvävestatus i samband med övergångsutfodring av betesdjur.

Föreskrift 12 syftar till att styra eventuell jaktverksamhet utifrån reservatets naturvärden och friluftsliv.

B-föreskrifter

Föreskrift 1–2 och 11 syftar till att bibehålla och öka reservatets tillgänglighet och uppnå reservatets syfte kopplat till friluftslivet. Föreskrift 1 är också nödvändig för att befästa reservatets juridiska status.

Föreskrift 3–5 och 8–10 syftar till att möjliggöra naturvårdande skötsel av reservatet. Skötselåtgärderna är de som med dagens kunskap bedöms mest lämpliga för att gynna områdets ingående naturmiljöer och arter samt bibehålla och utveckla den biologiska mångfalden. Skötselåtgärderna bedöms även stärka tillgängligheten och reservatets värde för friluftslivet.

Föreskrift 6–7 syftar till att möjliggöra bekämpning av organismer som kan orsaka allvarliga skador på naturvärdena i reservatet, men också att kompensera för den förlust av biologisk mångfald som dessa organismer orsakar. Ett exempel på sådana organismer är invasiva arter, ett stort och växande hot mot biologisk mångfald som kan konkurrera ut inhemska arter, förändra näringskedjor eller helt förändra naturmiljöer. Ett annat exempel är inhemska skadegörare på skog som riskerar att bli vanligare i ett förändrat klimat. De kan orsaka en hög dödlighet hos träden vilket kan påverka områdets naturvärden negativt. I Gurpe finns idag inga kända förekomster av invasiva arter eller skadegörare på skog, men på grund av dessa arters stora och ökande utbredning i Sverige och i världen är det sannolikt att de kommer i framtiden. Då är det viktigt att det finns föreskrifter som tillåter en snabb bekämpning och kompenserande åtgärder. Det är dock bara om det är nödvändigt för att uppfylla reservatets syfte som dessa föreskrifter ska användas.

Föreskrift 12 syftar till att kunna följa upp reservatets naturmiljöer och arter för att kunna anpassa skötsel och skötselplan i framtiden om naturmiljöerna och arterna visar på negativa trender. Uppföljningen är även viktig för att kunna följa utvecklingen av biologisk mångfald och naturmiljöer på regional, nationell och internationell nivå.

Miljökvalitetsmål

Beslutet ger ett långsiktigt skydd till skog och andra trädbärande miljöer, samt nordiskt alvar och karsthällmarker med höga naturvärden, samt till en rik biologisk mångfald med många sällsynta arter. Beslutet bidrar därmed till att

uppfylla miljö kvalitetsmålen *Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Ekosystemtjänster

Gurpe hyser en variation av friska och motståndskraftiga naturmiljöer. Naturmiljön bidrar till att bevara biologisk mångfald och artrikedom långsiktigt i Sverige och i världen. En stor mångfald av växter och djur försäkrar oss tillgång till alla nyttor arterna bidrar med i ekosystemen och som vi är beroende av, såsom pollinering, nedbrytning och näringsåterförsel, jordbearbetning, predation av skadedjur på

grödor och plantor och tillväxt av skogen genom mykorrhizasvampar.

Reservatet får en lokal negativ påverkan på virkesproduktionen, då skogsbruk är förbjudet. Reservatet hyser tidigare betade skogsmarker och ytterligare naturbetesmarker ska restaureras. Dessa marker kan bidra positivt till den lokala landsbygdsekonomin genom produktion av till exempel kött, lantraser, genbank, med mera.

I Gurpe naturreservat ingår två mindre områden med trädklädda myrar, liksom bitvis friska-fuktiga barrskogar. De trädklädda myrarna renar vattnet när det rinner igenom reservatet. De håller också kvar vattnet längre på våren och samlar på sig vatten under stora flöden. Detta ger en utjämnande effekt på vattenflödet vilket minskar översvänningsrisken nedströms under höga flöden. Att hålla kvar vatten längre på land gynnar också grundvattenbildningen på plats och nedströms. Naturliga våtmarker motverkar också klimatförändringar genom att fungera som kolsänka och balansera koldioxidhalten i jorden, vattnet och atmosfären. Här är särskilt sumpskogar viktiga eftersom de har en hög fuktighet och biomassa med långlivade växter i jämförelse med andra våtmarkstyper. Våtmarker som dikats ut har en negativ påverkan på kolbalansen, då kol som lagrats i marken kommer i kontakt med syre och frigörs i atmosfären. Vid en hydrologisk restaurering kan ovanstående ekosystemtjänster ökas ytterligare.

Intresseprövning enligt 7 kap 25§ miljöbalken

Bildande av naturreservat är en fråga som är angelägen för det allmänna, och som syftar till att uppfylla nationella och internationella mål om biologisk mångfald och ekosystem. Länsstyrelsen bedömer att inskränkningarna i enskilda rätt att använda mark och vatten inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoseas (7 kap. 25 § miljöbalken). I denna bedömning ingår valet av område, avgränsningen av området och reservatsföreskrifterna.

Valet av område är motiverat utifrån områdets höga naturvärden, se rubriken ”Skälen för beslutet”.

Reservatets A- och B-föreskrifter är inte mer inskränkande än vad som krävs för att uppnå syftet med skyddet, se rubriken ”Motivering av föreskrifterna”.

Andra sakförhållanden

Länsstyrelsen bedömer att beslutet är förenligt med en från allmän synpunkt

lämplig användning av mark- och vattenresurser.

Länsstyrelsen bedömer att beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna i

3 och 4 kap. miljöbalken. Hela Gotland är av riksintresse för rörligt friluftsliv enligt 4 kap 1 och 1 §§ miljöbalken.

Vidare bedömer länsstyrelsen att beslutet överensstämmer med Bygg Gotland – översiktsplan för Gotlands kommun 2010–2025 och Fördjupad översiktsplan för Östergarnslandet och Katthammarsvik. Naturreservatet inskränker inte i planerad markanvändning.

Bestämmelser som beslutet grundas på

Bildande av naturreservat

Enligt 7 kap. 4 § miljöbalken får ett mark- eller vattenområde förklaras som naturreservat av länsstyrelsen i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet.

Föreskrifter och skälen för beslut

Enligt 7 kap. 5 § miljöbalken ska skälen för beslutet anges, i beslutet om att bilda naturreservat.

Enligt samma paragraf ska det i beslutet också anges de inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med reservatet, såsom förbud mot bebyggelse, uppförande av stängsel, upplag, schaktning, täkt, uppodling, dikning, plantering, avverkning, jakt, fiske och användning av bekämpningsmedel. En inskränkning får innebära att tillträde till området förbjuds under hela eller delar av året.

Enligt 7 kap. 6 § miljöbalken får länsstyrelsen, om det behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet, förplikta ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla sådana intrång som att det inom området

1. anläggs vägar, parkeringsplatser, vandringsleder, raststugor, tältplatser, badplatser, sanitära inrättningar eller liknande anordningar,
2. bereds tillträde till mark för allmänheten där allmänheten annars inte har rätt att vistas,
3. utförs gallring, röjning, slåtter, plantering, betesdrift, avspärning eller liknande åtgärder, eller
4. genomförs undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.

Skötselplan

Enligt 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd skall länsstyrelsen fastställa en skötselplan för naturreservatets långsiktiga vård. En skötselplan skall ingå i varje beslut om bildande av ett naturreservat.

Förvaltare av naturreservatet

Enligt 21 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd är länsstyrelsen förvaltare av naturreservatet om förvaltningen inte överläts.

Intresseprövning

Varje medborgares egendom är tryggad genom att ingen kan tvingas avstå sin egendom till det allmänna eller tåla att det allmänna inskränker användningen av mark eller byggnad, utom när det krävs för att tillgodose angelägna allmänna intressen (2 kap. 15 § 1 st. regeringsformen). Hänsyn tas till enskilda intressen vid prövning av frågor om skydd av områden. En inskränkning i enskilds rätt att använda mark eller vatten som grundas på skyddsbestämmelse får därför inte gå längre än som krävs för att syftet med skyddet skall tillgodoses (7 kap 25 § miljöbalken). Det innebär att nyttan med den vidtagna åtgärden måste stå i

proportion till det utförda och att mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet inte får användas. Utgångspunkten för naturreservat är att ingrepp som motiveras av hänsyn till naturvårds- och miljöintressen betraktas som angelägna allmänna intressen (Prop.1997/98:45, del 2, s. 97). Likaså anges i förarbetena att inskränkningen i den enskildes rätt kan gå långt i syfte att skydda miljö och natur.

Beskrivning av naturreservatet

Naturreservatet Gurpe är ett mosaikartat område med inslag av både barrskogar, lövskogar, gräsmarker och alvarmiljöer med höga naturvärden. Merparten av skogen utgörs av kalkbarrskog med ett rikt inslag av gamla träd av tall och enstaka gamla granar. I barrskogen finns också gamla lövträd av ask, björk, skogsek och oxel. Spår från historiskt bete förekommer också i skogen, vilket bland annat speglas i det örtrika fältskiktet. I norra delen av reservatet finns en ädellövlund med större inslag av högvuxna och gamla lövträd av ask, skogsek, asp, björkar och rikligt med hasselbuketter.

I norr finns fuktiga kalkgräsmarker där orkidéer och olika hävdgynnade arter förekommer. En gammal före detta åkermark som nu har ängsartat utseende finns också här.

I Gurpe finns också öppna marker i form av alvar där kalkberg tränger fram i dagen. Dessa alvarmiljöer ligger insprängda i skogsmarken i naturreservatets centrala delar. Därigenom finns också många värdefulla brynmiljöer mot den öppna marken. Alvarmarkerna utgörs av en mosaik av olika miljöer, med enbuskrika marker, gamla tallar på kalkhällmarker, kalkgräsmarker, grusalvar med mycket tunt jordtäckte och karsthällmarker. På grusalvaret finns speciella lavar som lever i miljöer som hålls naturligt öppna genom små uppfrysningrörelser i jordskiktet vintertid. Här kan man bland annat påträffa den mycket sällsynta arten rosettheppia, som lever i artrika så kallade jordbroklavssamhällen. I alvarmiljöerna kan man också uppleva andra speciella

geologiska företeelser, såsom karstsprickor. Kartsprickorna syns som utdragna linjära sprickor i kalkberggrunden, vilka har uppstått genom vittring. Vissa av dessa sprickor är relativt djupa. Både nordiskt alvar (6280) och karsthällmarker (8240) är prioriterade naturtyper.

Upplysning

Föreskrifterna för detta beslut rör endast vad som är otillåtet respektive tillåtet inom reservatets gränser.

Diket som löper genom den norra delen av reservatet omfattas av ett markavvattningsföretag: *Gurpe dikningsföretag av år 1937*. Det regleras av en vattendom. För att inte reservatets föreskrifter ska hindra dikningsföretaget att fullfölja sitt syfte så finns ett undantag under A-föreskrifterna i detta beslut. Förvaltaren (Länsstyrelsen) ska dock kontaktas innan åtgärder (rensning) sker. De åtgärder som behöver utföras för att rensningen ska kunna utföras är alltså inte förbjudna enligt detta beslut.

Under B-föreskrifterna i detta beslut tillåts hydrologiska åtgärder för att uppnå reservatets syften. Åtgärder som kan påverka hydrologi och andra vattenförhållanden kallas för vattenverksamhet. Vattenverksamheter regleras i miljöbalkens 11 kapitel. Grundregeln är att vattenverksamhet kräver tillstånd enligt 11 kap. 9 § miljöbalken. Vissa mindre vattenverksamheter omfattas endast av anmälningsplikt till länsstyrelsen enligt 11 kap. 9a § miljöbalken. I 11 kap. 12 § miljöbalken finns ett undantag som innebär att tillstånd eller anmälan inte behövs om det är uppenbart att vare sig allmänna eller enskilda intressen skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena. Enskilda intressen är sådana intressen som endast berör enskilda parter, exempelvis närliggande fastigheter eller grannar, fiskerättsinnehavare eller vattenuttag. Allmänna intressen är sådana intressen som många har nytta av och som inte ingår i privat ägo, exempelvis växt- och djurliv, andra naturvärden, eller framkomlighet. Om en vattenverksamhet påverkar andra fastigheter, och inte alla är överens om detta, så är det ett skäl till att verksamheten måste tillståndsprövas. Länsstyrelsen har genom reservatsbeslutet inte för avsikt att påverka mark som ligger utanför naturreservatet.

I naturreservatet Gurpe finns inga föreskrifter för allmänheten (så kallade ordningsföreskrifter) om rätten att färdas och vistas inom området och om ordningen i övrigt inom området. I reservatet gäller allemansrätten. Länsstyrelsen bedömer att ytterligare inskränkningar genom ordningsföreskrifter inte är nödvändigt.

Den som vill göra anspråk på ersättning eller kräva inlösen av fastighet ska väcka talan hos mark- och miljödomstolen mot staten inom ett år från det att beslutet, på vilket anspråket grundas, har vunnit laga kraft vid påföljd att rätten till ersättning eller inlösen annars går förlorad.

Detta beslut ska kungöras i länets författningssamling och i ortstidningar.

Länsstyrelsen kan meddela dispens från föreskrifter om det finns särskilda skäl

och om det är förenligt med förbudets eller föreskriftens syfte.

Utöver föreskrifterna för naturreservatet gäller också generella bestämmelser till skydd för naturmiljön, till exempel fridlysning av alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon enligt jaktlagen (1987:259). Vissa andra växt- och djurarter är fridlysta enligt 8 kap. miljöbalken och artskyddsförordningen (2007:845).

Enligt 1 § 2 kap. Kulturmiljölagen (1988:950) är fornlämningar skyddade. Av 2 § samma kapitel framgår att det till en fornlämning hör ett så stort område på marken, sjö- eller havsbotten som behövs för att bevara fornlämningen och ge den ett tillräckligt utrymme med hänsyn till dess art och betydelse. Detta område benämns fornlämningsområde. Enligt föreskrifterna får fornlämningarna i området vårdas och synliggöras (undantag d till A-föreskrifterna).

Länsstyrelsen ska enligt 2 kap. 8 § miljötillsynsförordningen (2011:13) utöva operativ tillsyn över att naturreservatets föreskrifter följs. Enligt 29 kap. 2 och 2a

§§ miljöbalken gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelats med stöd av 7 kap. miljöbalken kan medföra straffansvar. Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

Du kan överklaga beslutet

Se bilaga 3.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Anders Flanking med naturvårdshandläggare Petra Lundin som föredragande. I den slutliga handläggningen har även Katarina Amér, kulturmiljöhandläggare, Mattias Vejlens, friluftslivssamordnare, Sara Almqvist, vattenhandläggare och Henrik Johansson naturvårdshandläggare) medverkat. Förslaget är berett i länsstyrelsens ledningsgrupp.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift

Anders Flanking

Petra Lundin

Bilagor

1. Karta till beslutet
2. Skötselplan
3. Hur du överklagar beslutet

Sändlista

Gotlands energi, GEAB, elnatplanering@vattenfall.com,
med kopia till susanne.appelqvist@geab.vattenfall.se

Elisabeth Söderdahl c/o Gustav Söderdahl, gustav@era-konsult.se

Roger Lindvall, rogerhult@hotmail.com

Olofsson, Anton, anton.olof@hotmail.com

Riksantikvarieämbetet, registrator@raa.se

Sveriges geologiska undersökning, SGU, sgu@sgu.se

Naturvårdsverket, registrator@naturvardsverket.se

Havs- och vattenmyndigheten,

havochvatten@havochvatten.se

Region Gotland, regiongotland@gotland.se

Skogsstyrelsen, skogsstyrelsen@skogsstyrelsen.se

Gotländska Ängskommittén, info@gotlandsangar.se

Gotlands Botaniska Förening, jorgen.petersson1945@gmail.com

Gotlands Ornitologiska Förening, gof@blacku.se

Naturskyddsföreningen på Gotland, styrelsen@naturskyddsforeningengotland.se

Gotlands Entomologiska Förening, styrelsen@korkmacken.se

Svenska turistföreningen, gotlandskretsen@stfturist.se

LRF, lokalavdelning Gotland, gotland@lrf.se

Uppsala universitet, Campus Gotland, registrator@uu.se

Jaktkritikerna, c/o Christina Åkerblad akerblad@hotmail.se

Mellanskog, skogsbruksområde Gotland, jan.ekdahl@mellanskog.se